

תום מהגר: המפה שהשמאל הישראלי לא מכיר

סכסוכים נפתרים כשהצדדים היריבים מגיעים לנרטיב משותף, להסכמה פחות או יותר על מה באמת קרה בהיסטוריה של הסכסוך. הציבור היהודי בארץ נמצא עדיין בשלב של הכחשה ושקר לגבי האמת ההיסטורית. אנחנו עדיין חיים על המיתוסים של הפרחת השממה, ארץ ללא עם לעם ללא ארץ, אין עם פלסטיני, כיכר השוק ריקה. גם ממשיכים להאביס אצלנו את הדור הבא בשקרים האלה. אני מקווה שמפת הנכבה הזו תשמש כלי לחשיפת האמת שיציב מראה למה שקרה בארץ, כך שהציבור יוכל להתפכח ולהתחיל לדבר אמת.

למה אני מתמקד בשמאל הישראלי? אני יכול להבין שיש בזה משהו מקומם, כשמסביב קורים דברים כל כך רעים, הסתה והצתה נוראית בכפר דומא שאינן קשורות ישירות בשמאל הזה. הסיבה היא שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו מהיכן נובע הכישלון הקולוסאלי של השמאל להרחיב את השורות? נשמת אפה של תנועה פוליטית היא גיוס של א/נשים רבים והשמאל בישראל נכשל בזה פעם אחר פעם, מזה עשרות שנים.

יש מי שאומרים שהציבור מטומטם ומשתמשים בביטויים כמו "תודעה כוזבת" כדי להסביר את עמדות הציבור. אני חושב שמי שאומר את הדברים הללו הוא בעצמו מטומטם, בעצמו בור. צריך לעשות רפלקסיה על ההיסטוריה של השמאל בשביל להבין מה באמת מתרחש כאן. כך אולי גם יכירו את מפת הנכבה בציבור הרחב, ולא רק בפורומים כמו כאן הערב.

אביא מספר דוגמאות לכך שהשמאל פשוט מכחיש את מפת הנכבה. הוא מכחיש את הגירוש של הפלסטינים ב-1948 ובכל זאת מתיימר להציג עמדה שוויונית ונאורה.

בסוגיית היחסים שבין הרוב למיעוט במדינת ישראל, כמעט כל הארגונים שמדברים על חברה משותפת ועל חיים משותפים מתייחסים אך ורק לאזרחות של הערבים. יש מעט מאד התייחסות לפלסטינים כאל קולקטיב שיש לו היסטוריה משלו. מנגד, ברור מאליהם שלנו היהודים יש מדינה יהודית ושנחנו נמשיך את עצמנו בה כקולקטיב. הפלסטינים הפועלים בארגונים האלה נאלצים לקבל את הגזירה היהודית ההגמונית. הפעילים היהודים אשר הקימו את הארגונים לחברה משותפת הם הצאצאים האידיאולוגיים של אותה קבוצה פוליטית ואתנית אשר נחשבת בפוליטיקה הישראלית "שמאל", למרות שהם אחראים במידה רבה לנכבה הפלסטינית - גם במהלך המלחמה עצמה וגם אחריה - כאשר הם חסמו את שיבת הפליטים והתיישבו על אדמותיהם. בין "דור המייסדים" היהודי של שנת 1948 לארגונים של ימינו, קמו אותם גופים, שדיברו על "דו-קיום" אבל קבעו מראש שיש דברים שהם מחוץ לדיון הפוליטי בין יהודים לפלסטינים אזרחי ישראל, ובראשם הנכבה. הם עדיין תוחמים את את השיח הפוליטי במסגרת של "השמאל הציוני" שלוקח חלק פעיל בהכחשת הנכבה

דוגמא מובהקת לטענתי שבכותרת היא "בג"ץ קעדאן" הידוע, עתירה שהאגודה לזכויות האזרח הגישה. עאדל ואימאן קעדאן פנו לישוב קציר כדי לגור בו אבל נתקלו בחומה ובקשתם נדחתה. האגודה לזכויות האזרח עתרה בשמם לבג"ץ בדרישה לאלץ את הישוב קציר לקבלם. בג"ץ קיבל את העתירה. לכאורה מדובר בהחלטה שכולנו צריכים להסכים איתה. זו הרי גישה נוראה שאדם לא יוכל להיות שכן של מישהו רק בשל זהותו הלאומית השונה. אלא שכדאי לראות השפה של בג"ץ והאגודה לזכויות האזרח שומרת היטב על האינטרסים של האליטה האשכנזית. השופט אהרון ברק עוסק בסוגיה טריוויאלית יחסית - הזכות של אזרח לגור בישוב - וממנה הוא מרחיק עד להכחשת הנכבה הפלסטינית, למעשה הוא מכחיש את המפה הזאת שאנחנו דנים בה. כך כתבה בעתירתה האגודה לזכויות האזרח ואהרון ברק אימץ בחום: "אין בכוונת העותרים להעביר תחת שבת הביקורת את המדיניות ארוכת השנים לפיה הוקמו ברחבי הארץ בסיוע מוסדות ההתיישבות ישובים: קיבוצים, מושבים ומצפים, שבהם התגוררו בעבר ומתגוררים היום כמעט תמיד אך ורק יהודים. העותרים אינם ממקדים את טיעוניהם בלגיטימיות של המדיניות ששררה בעניין הזה בתקופה שקדמה לקום המדינה ובשנים שחלפו מאז הקמתה. הם אף אינם מערערים על התפקיד המכריע שמילאה הסוכנות היהודית בישוב יהודים ברחבי הארץ במהלך המאה הזו." זהו מופע הגמוני שמתחפש למופע חתרני. אהרון ברק כאילו אומר ש"אנחנו לא נדבר על כל המנגנון

שהאליטה האשכנזית בנתה כאן וכל מה שקשור לשוב ולהפקעת אדמות וייחוד וקיבוצים וישובים קהילתיים וכל האמצעים שנמצאים בידיים של קבוצה מאד מסוימת. על זה אנחנו לא מדברים. נדבר על גזענות רק מהיום, מהרגע שהאגודה לזכויות האזרח ואנחנו קבענו. ואנחנו קבענו את הנקודה הזאת איפשהו בשנות התשעים." כלומר אין היסטוריה. ההיסטוריה התחילה בנקודה שאהרון ברק והאגודה לזכויות האזרח סיכמו ביניהם.

דוגמא נוספת שקשה לי איתה אישית כי מדובר במאמר של ידיד ואיש יקר, עו"ד מיכאל ספרד, שייצג אותי כשסירבתי פקודה לפני 12 שנה וישבתי בכלא. מאמר שלו פורסם בעיתון הארץ תחת הכותרת "48 שנים לכיבוש של 67". הוא דומא מובהקת לעיסוק הכמעט בלעדי של השמאל בכיבוש של 1967, לעומת דיבורו הנדיר על מה שקרה ב-1948. מיכאל ספרד טוען שמאז קום המדינה יש בה שתי ישויות שנאבקות אחת בשניה. הראשונה היא ליברלית, פלורליסטית, שיש לה יסודות דמוקרטיים עזים, כפי שהוא מגדיר את זה. השניה היא הישות של המתנחלים בשטחים שנכבשו ב-1967. זה נרטיב שהשמאל מקדם לפיו הבסיס האידיאולוגי של ישראל, שהאליטות הישנות הקימוהו, הוא ראוי ודמוקרטי והכיבוש של 1967 שיבש אותו לחלוטין. המפה הזו מוכיחה שלא היא. הכיבוש של 1967 הוא המשך ישיר להיגיון שהיה כאן עוד לפני כן. זהו היגיון דימוגרפי וגיאוגרפי של ייחוד המרחב. ובזה אי אפשר להאשים אך ורק את המתנחלים גם אם חלקם עושים דברים נוראיים. ובהיגיון הזה אי אפשר להאשים את צועקי מוות לערבים וגם לא את אוהדי בית"ר ירושלים.

ראוי לעמוד על ההיבטים האתניים של העניין הזה, כלומר על מה שקורה בין מזרחים לאשכנזים בסוגיה זו. הקו שאהרון ברק והאגודה לזכויות האזרח התוו מקל לייחס גזענות רק לאוהדי בית"ר ירושלים. כי הם, ידיהם נקיות, הם רוצים שכן ערבי, את משפחת קעדאן. הם מתעלמים מהמפה הזאת ומהשורשים הפוליטיים של ישראל, לכן אין להתפלא שבקמפיין של שתי"ל מוצג כגזען אוהד בית"ר ירושלים שחום עור עונד תליון עם מגן דוד. ככה זה עובד עד היום. בקמפיין של עיתון "הארץ", שכותרתו "עד שישיח ערבי בבית"ר" מי הגזענים הנוראיים? אוהדי בית"ר ירושלים. אבל אם נסתכל על מה שקורה בישובים קהילתיים ובקיבוצים, נמצא את אותו אלמנט של "טהור לעד". חשוב גם להזכיר שהמקומות הללו הרוויחו מהנכבה הפלסטינית משאבים רבים יותר מאשר אוהדי בית"ר ירושלים.

אני כמזרחי שגדלתי בגילה והייתי אוהד בית"ר ירושלים, כל העניין הזה חורה לי. למה לשכונות בירושלים, גילה למשל, קוראים התנחלות? אני יכול להבין מדוע פלסטיני יתייחס אלי כאל מתנחל, כמובן, אבל כשיהודי שגר בטלביה או בקטמון טוען שגילה ופסגות זאב הורסים את הסיכוי לשלום זה מקומם.

היבט חשוב נוסף הוא ההכחשה הגורפת בשמאל של הפשעים כלפי הציבור המזרחי. בפוליטיקה של השמאל, במצעים ובפעילות המפלגות, בארגוני החברה האזרחית, אין כלל היסטוריה של חטיפת ילדי תימן, המזרח והבלקן. הפשע הזה לא קיים. לא קיימים גם ניסויים רפואיים בילדים, ילדי הגזת. גם אין הסללה במערכת החינוך, דבר שקורה עד היום. מערכת החינוך ממשיכה לפעול לפי ההיגיון ש"עדות המזרח" ניחנים ביכולת קונגניטיבית נחותה ולכן הם צריכים ללכת לב"ס מקצועי. זאת אומרת השמאל מכחיש את הגורמים שמהם נובעים הפריבילגיות שלו. כך בכלכלה, בחינוך, בייצוג במוקדי כוח כמו בג"ץ ודירקטוריונים שונים. יש הכחשה מוחלטת לצד דיבור על שאיפה לנאורות ולשוויון. לטעמי, אי אמירת אמת בנושאים הנ"ל מונעת את הסיכוי לטרוף את הקלפים במערכת הפוליטית בישראל.

לסיום אביא שני קטעים מהספר באב אל שמש שכתב אליאס חזרי (בהוצאת אנדלוס, עורכת יעל לרר). זה ספר על הגליל, על הפליטים הפלסטינים בלבנון שמצליחים להיכנס פנימה, מה שאצלנו כינו "להסתנן". על "ההסתננויות" יש עדויות מובהקות שירו בכל מי שהיה בחוץ בשעות העוצר. בספר אותם פליטים שבים ונפגשים עם התושבים החדשים. בשני האירועים הללו חזרי מדבר על הציבור המזרחי בצורה שהשמאל יכול ללמוד ממנו. יחד עם זאת הוא מציין שהאנשים האלה יושבים על אדמות של פלסטינים, של אותם פליטים שבים.

בקטע הראשון אום חסן ממחנה הפליטים שתילה שבה לבקר בביתה ופוגשת את אלה דויק, שיעל לרר סיפרה לי שדמותה מבוססת על אלה שוחט. "אלה דויק סיפרה לאום חסן איך היא חיה במעברה ואיך היו מרססים את היהודים המזרחים בחומרי הדברה כמו היו חיות לפני שהכניסו אותם לביתני האבן. והיא בכתה כשאילצו אותה להתפשט. אישה בלונדינית עם מיכל ריסוס גלילי בידה ניגשה וריססה אותה בלי רחמים בכל חלקי גופה. היא סיפרה שאביה בן החמישים הזדעק בזעם כשאילצו אותו להסיר את תרבושו האדום. הוא עמד עם העומדים כשלפתע הושטה יד אל

תרבושו והתרבוש עף והפך לכדור בידי חיילים משחקים וצוחקים. אביה התרוצץ אנה ואנה. מנסה לתפוס את התרבוש ולהשיבו אליו. כשנוכח שהקיץ הקץ על התרבוש פצח בקריאות "אין אלהים מלבד אללה". ואז חשדו שהוא מוסלמי והעמידו אותו לחקירה ממושכת לפני שהתירו לו להתפשט, לעבור את תהליך הריסוס שוב ולהתרגל ללכת בגילוי ראש מעתה ועד עולם" (עמ' 117). השמאל בארץ פחד מהערביות של מי שהגיע מארצות ערב, לכן הפשיטו אותם מסמנים ערביים. אבא שלי, למשל, התבייש לדבר עם ח' וע' גרוניות בעברית.

הקטע השני קורה באלבֶּרְוֶה, יש לי חבר טוב משם. אחיהוד הוא מושב של תימנים שיושב על אדמות אלבֶּרְוֶה. והקטע הזה עוסק בחטיפות ילדי תימן. יונס חוזר מלבנון ופוגש את אהובתו נאהילה. הוא מספר לה שביליות הוא רואה שְדוֹת. ככה עונה לו נאהילה: "לא שְדָה ולא בת שְדָה בן אדם. התימנים כבר מילאו את העולם. זאת היתה יהודיה תימניה. נאהילה סיפרה ליונס על הבכי הבוקע מן המושב שהקימו התימנים על אדמות אלבֶּרְוֶה. היא סיפרה לו על שמועות מעורפלות שמספרות על תינוקות שמתים או נעלמים. היא אמרה שהתימניות יוצאות אל השדות ומקוננות כמו ערביות. היא הוסיפה שהיא חוששת לילדיה. כי אם ילדי היהודים נעלמים מה יקרה לילדים שלנו? הַשְדָה הזאת אינה שְדָה, אמרה נאהילה. היא אישה מסכנה כמונו. כנראה אבד לה אחד מילדיה וכשראתה אותך חשבה שאיִלִיה, אליהו הנביא, התגלה לה. נאהילה התחילה לצחוק לך, ליונס, לקרוא לך איִלִיה ולומר שאתה בזקן נראה כמו אחד מנביאי היהודים. אינך יכול לשכוח את המראה. חוט שחור נפרם מפקעת קרני השמש האדומות, אישה קורעת ברך וצועקת בקול הפוצע את השמיים" (עמ' 500).